

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Перший проректор
 Глухівського НПУ
 ім. О. Довженка
 Марина ХРОЛЕНКО
 серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта

Предметна спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Освітня програма: «Середня освіта (Українська мова і література)»

Статус: цикл професійної підготовки, нормативна дисципліна

Структурні підрозділи (факультети, ННІ, кафедри), відповідальні за реалізацію навчальної дисципліни: Навчально-науковий інститут філології та історії

Кафедра: української мови, літератури та методики навчання

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальне навантаження		Кількість годин					Вид семестрового контролю	
			Європейські кредити	Години	Аудиторні заняття				Самостійна робота студента	Залік	Іспит
					Всього	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			
Денна	IV	8	3	90		18		18	54	+	

Робочу програму навчальної дисципліни складено на основі ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта, предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, навчального плану.

Укладач робочої програми Наталія МЕДВІДЬ, кандидат філологічних наук,
доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

кафедрою української мови, літератури та методики навчання

протокол від «23» серпня 2023 року № 1

Завідувач кафедри Наталія ГОГОЛЬ, доктор педагогічних наук, доцент

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою Навчально-наукового інституту філології та історії

протокол від «29» серпня 2023 року № 8

Голова вченої ради Навчально-наукового

інституту філології та історії Олена ЧУМАЧЕНКО, кандидат історичних наук,
доцент

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми Любов ЛУЧКІНА-ЗАГОРОДНЯ,
кандидат педагогічних наук, доцент

Пояснювальна записка

Курс загального мовознавства займає важливе місце в системі лінгвістичної підготовки вчителя-словесника. Загальне мовознавство – навчальна дисципліна, яка завершує лінгвістичну освіту здобувачів за предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Курс поєднує історію і теорію мовознавства, узагальнює дані попереднього вивчення лінгвістичних дисциплін, дає глибоке наукове розуміння мови, її функцій і сутності, зв'язку з мисленням, свідомістю, з'ясовує загальнотеоретичні питання мовної структури, методологію мовознавства та методи і прийоми вивчення мови, знайомить з основними етапами історичного розвитку науки про мову. У поєднанні з іншими мовознавчими науками ця дисципліна сприяє всебічній лінгвістичній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури.

Мета навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» – розширити загальнолінгвістичну підготовку майбутнього вчителя-словесника, поглибити вивчення проблем теорії мови, зокрема закономірностей розвитку і функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках із людиною, суспільством, історією, культурою, з урахуванням методів дослідження та опису мови, ознайомити з основними напрямками, ідеями і проблемами лінгвістики в її історичному розвитку, а також здобутками мовознавства на сучасному етапі.

Завдання курсу:

- розкрити суть, мету, предмет і об'єкт загального мовознавства, його роль і місце в лінгвістичній освіті майбутнього вчителя;
- узагальнити, розширити і поглибити знання здобувачів про взаємозв'язки мови, мислення і свідомості, розкрити механізми мовленнєвої діяльності, мовної здібності і процеси породження мовлення, погляди у сучасному мовознавстві на систему і структуру мови, розуміння мови як системи систем, її структурних рівнів та основних одиниць і категорій у взаємозв'язку і взаємозумовленості;
- ознайомити здобувачів із особливостями функціонування мови в суспільстві, залежності стану мови від стану суспільства, зв'язку мови з етносом, культурою,
- розкрити закони розвитку мови, поняття динаміки і статичності, синхронії і діакронії, причини мовних змін;
- ознайомити з основними лінгвістичними напрямками, школами, ідеями, науковими концепціями дослідників на різних етапах розвитку мовознавства;
- виробляти вміння аналізувати думки вчених, розуміти значення історії лінгвістики для сучасних мовознавчих досліджень;
- формувати у майбутніх філологів навички філософського аналізу мовних явищ та поглядів учених на них;
- сприяти розвитку у здобувачів умінь оцінювати й аналізувати погляди представників різних напрямів на розв'язання загальнотеоретичних проблем, узагальнювати, аргументувати власні думки, дискутувати;
- сформувані розуміння ролі наукових ідей у практиці вишівського і шкільного викладання лінгвістичних дисциплін;
- забезпечити сприятливі умови для кожного здобувача освіти залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів;
- сприяти розвитку гнучких навичок, безперервній самоосвіті та самовдосконаленню на засадах сталого розвитку.

Пререквізити. Курс «Загальне мовознавство» пов'язаний з такими дисциплінами, як «Вступ до мовознавства», «Сучасна українська мова», «Українська діалектологія».

У результаті вивчення курсу здобувач набуває загальні і фахові компетентності:

Дисципліна формує такі загальні компетентності (ЗК):

ЗК 4. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями, застосовувати їх у практичних ситуаціях професійної взаємодії, бути критичним і самокритичним.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Дисципліна формує такі фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 4. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах освіти, практиці навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури.

Дисципліна формує такі програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 4. Знає мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

Постреквізити вивчення навчальної дисципліни «Загальне мовознавство»: «Навчально-залікова практика», «Комплексний кваліфікаційний екзамен з української мови та української і зарубіжної літератур».

Організація навчання, викладання і контролю

Навчальний матеріал курсу структуровано в логічно завершені частини-модулі, у межах кожного з них визначено навчальні теми, що охоплюють різні форми і види навчальної діяльності студентів: аудиторну (практичні заняття) та самостійну роботу.

В основу навчання і викладання покладено методи навчання і викладання та форми оцінювання програмних результатів навчання.

Добір методів навчання і викладання ґрунтується на програмних результатах навчання:

- *словесні* методи: бесіда, дискусія;
- *наочні*: ілюстрування;
- *практичні*: виконання вправ і завдань, робота з інформаційними джерелами;
- *інноваційні* технології: інтерактивне навчання, проблемне навчання.

Інструментом для вимірювання професійних результатів навчання є різні **форми оцінювання**:

- *усні*: виступ, бесіда, відповідь;
- *письмові*: виконання вправ і завдань, укладання схем або таблиць, самостійна робота тощо;
- *тестові*: виконання тестів;
- *самоконтроль*: самооцінювання власної навчальної дії.

Домінує формувальне оцінювання, відповідно до якого оцінювання є не лише інструментом для вимірювання професійних результатів навчання, а й засобом для постійного навчання, формування загальних і фахових компетентностей.

Курс загального мовознавства складається з трьох модулів: теорії мовознавства, історії лінгвістичних учень та методології лінгвістичного аналізу.

У першому модулі курсу висвітлюються фундаментальні загальнотеоретичні питання сучасного мовознавства; розглядається пізнавально-комунікативна, семіотична та конотативна сутність мови і мовлення як об'єктів лінгвістичних досліджень, зв'язок мови з іншими феноменами, чинники історичного розвитку мови та основні історичні процеси; розкриваються закономірності структурування і функціонування одиниць і категорій різних рівнів мовної системи.

У другому модулі з'ясовуються питання про загальнофілософські методи пізнання, розкриваються особливості власне лінгвістичних методів, методик і прийомів наукового пошуку.

Третій модуль курсу знайомить студентів з основними етапами розвитку світової лінгвістичної думки, розглядає розвиток теоретичних ідей і принципів та методів аналізу від античних часів до наших днів.

З позицій сучасного стану науки про мову курс покликаний узагальнити, розширити й поглибити знання здобувачів вищої освіти з проблем суті, розвитку, функціонування, взаємозв'язків і структурної організації мови, знайомить з різними лінгвістичними напрямками й школами, озброює методологією й методикою дослідження мови, сприяє формуванню навичок

самостійної роботи з фаховою літературою та підготовці майбутніх спеціалістів до творчої практичної діяльності в галузі освіти, культури й науки. Тут висвітлюється розвиток лінгвістичної думки від початків до XXI ст., становлення мовознавства як науки, специфіки різноманітних лінгвістичних напрямів і шкіл, що домінували у минулі епохи, і тих, що визначають сучасний стан мовознавчої науки; розкриваються основні аспекти теорії мови: знакова природа, структура мови, взаємозв'язок мови і мислення, співвідношення мови і мовлення, фонологічну, граматичну, лексико-семантичну її системи та проміжні рівні. Значна увага приділяється місцю мовознавства у сучасній парадигмі наукових знань та міждисциплінарному характеру лінгвістичної науки. На підґрунті синтезу робіт із методологічної проблематики курс уводить слухачів у методику і технологію лінгвістичних досліджень.

Основні поняття: мовознавство, загальне мовознавство, конкретне мовознавство, прикладна лінгвістика, зіставне мовознавство, порівняльно-історичне мовознавство, система мови, структура мови, мовні рівні, натуралізм, психологізм, молодогораматизм, соціологізм, структуралізм, когнітивна лінгвістика, комунікативна лінгвістика, функціональна лінгвістика.

Особливості опанування освітнього компоненту під час дистанційної форми навчання. Навчальні заняття для здобувачів вищої освіти денної і заочної форм навчання під час дистанційної освіти здійснюється в синхронному (взаємодія учасників освітнього процесу з одночасним перебуванням у вебсередовищі дистанційного навчання) за допомогою технологій дистанційного навчання (онлайн-зв'язок програмного забезпечення Zoom, Google Meet, Skype, соціальних месенджерів Viber, Instagram, Telegram тощо) та асинхронному режимі (взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання із затримкою в часі) за допомогою електронної пошти, соціальних мереж, форумів, Google Classroom та інших хмарних технологій.

Опис навчальної дисципліни

Назва дисципліни: «Загальне мовознавство»

Характеристика дисципліни	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти, назва ОПП	Види занять
Кількість: кредитів ECTS – 3, модулів – 3. Загальний обсяг дисципліни: 90 год	Галузь знань: <i>01 Освіта/Педагогіка</i> Спеціальність: <i>014 Середня освіта</i> Предметна спеціальність: <i>014.01 Середня освіта (Українська мова і література)</i> Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i> Назва ОПП: «Середня освіта (Українська мова і література)»	Статус дисципліни: нормативна дисципліна циклу професійної підготовки Курс IV Семестр 8 Усього годин: 90 год Лекцій: 18 год практичних занять: 18 год СРС: 54 год Вид підсумкового контролю: залік

Структура залікових кредитів дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:		
	Аудиторні заняття		СРС
	лекції	семінарські заняття	
Модуль 1. Теорія мови			
Тема 1. Мовознавство як наука Знакова природа мови	1	1	2
Тема 2. Мова і мислення. Мова і мовлення	1		2
Тема 3. Структура мови	0	0	2
Тема 4. Мова і суспільство	1	1	2
Тема 5. Мова як конкретно-історична категорія.	1		6
Модуль 2. Методи дослідження мови			
Тема 6. Загальнонаукові методи. Лінгвістичні методи	0	0	6
Модуль 3. Історія мовознавства			
Тема 7. Історія лінгвістичної думки до XIX ст.	2	2	6
Тема 8. Порівняльно-історичне мовознавство	2	2	6
Тема 9. Мовознавство другої половини XIX ст.	2	2	6
Тема 10. Психологічний напрям у мовознавстві. Харківська лінгвістична школа. О. Потебня	-	2	6
Тема 11. Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX -на початку XX ст.	2	2	2
Тема 12. Соціологізм у мовознавстві. Наукова діяльність Ф.де Соссюра.	2	2	2
Тема13. Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство	2	2	2
Тема14. Мовознавство в СРСР.	0	0	2
Тема 15. Мовознавство на сучасному етапі.	2	2	2
Разом за семестр	18	18	54

Зміст лекційного курсу

№ п/п	Перелік змістових модулів, тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
Модуль 1. Теорія мови		
1.	<p style="text-align: center;">Тема. Мовознавство як наука Знакова природа мови</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання загального мовознавства. 2. Місце курсу в системі лінгвістичних дисциплін. 3. Зв'язок мовознавства з іншими науками: філософією, історією, психологією, літературознавством. 4. Прикладна лінгвістика. 5. Мовознавство і семіотика. Поняття про знак. Класифікація знаків. Специфіка мовних знаків. Структура знака. 6. Мова як знакова система. Ієрархічна природа знакових рівнів мови. Знаковість і одиниці мови. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	1
2.	<p style="text-align: center;">Тема. Мова і мислення. Мова і мовлення</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Проблема співвідношення мови і мислення у сучасному мовознавстві. 2. Психофізичні основи зв'язку мови і мислення. Внутрішнє мовлення і мислення. 3. Роль мови у процесі пізнання. 4. Мова і мовлення. З історії вивчення проблеми мови і мовлення. 5. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	1
3.	<p style="text-align: center;">Тема. Структура мови</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття системності мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. . 2. Структура мови. Основні й проміжні рівні мови. 3. Теорія ізоморфізму й ієрархії рівнів мови. 4. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
4	<p style="text-align: center;">Тема. Мова і суспільство</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільна природа мови. Суспільні функції мови. Специфіка мови як суспільного явища. 2. Соціальна зумовленість мовних норм. 3. Залежність стану мови від стану суспільства. 4. Мова як найважливіша етнічна ознака Мова, нація і держава. 5. Мова і культура. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	1
5.	<p style="text-align: center;">Тема: Мова як конкретно-історична категорія</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мова як явище, що історично розвивається. Поняття мовної статистики і динаміки. Структурні та функціональні зміни. 	1

	<p>2. Обумовленість історії мови історією народу. Внутрішні і зовнішні причини мовних змін.</p> <p>3. Диференціація та інтеграція – основні процеси в історії мови.</p> <p>4. Взаємодія мов. Результати взаємодії. Білінгвізм. Диглосія.</p> <p>5. Питання про прогрес у розвитку мов.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
	Модуль 2. Історія мовознавства	
6.	<p style="text-align: center;">Тема: Історія лінгвістичної думки до XIX ст.</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи та періоди історії мовознавства. 2. Давньоіндійська лінгвістична традиція. Граматика Паніні. 3. Лінгвістична спадщина стародавньої Греції. 4. Розвиток мовознавства у стародавньому Римі. Значення греко-римського мовознавства для подальшого розвитку європейського мовознавства. 5. Європейське мовознавство середніх віків та епохи Відродження. Філософія мови XVII-XVIII ст. як відображення філософії емпіризму Френсіса Бекона, раціоналізму Рене Декарта, науково-філософської концепції Готфріда-Вільгельма Лейбніца. 6. «Всезагальна раціональна граматики» (Граматики Пор-Рояля) А.Арно і К.Лансло та її роль у становленні загального мовознавства. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
7.	<p style="text-align: center;">Тема: Порівняльно-історичне мовознавство</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Перші розвідки у галузі порівняльно-історичного мовознавства: внесок Дж.Хікса, У.Джонса, Г.Постеллуса, Й.Ю.Скалігера, Ф.Шлегеля, Й.Добровського та ін. у розвиток порівняльно-історичного мовознавства. 2. Основоположники порівняльного мовознавства. 3. Розвиток компаративістики в першій половині XIX ст. 4. Слов'янське порівняльно-історичне мовознавство. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
8-9	<p style="text-align: center;">Тема: Мовознавство другої половини XIX ст.</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Натуралістичний напрям у порівняльно-історичному мовознавстві. 2. Психологічний напрям. 3. Молодограматизм. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
10.	<p style="text-align: center;">Тема: Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX – на початку XX ст.</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Школа “слів і речей”. 2. Школа естетичного ідеалізму. 3. Неолінгвістика. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
11.	<p style="text-align: center;">Тема: Соціологізм у мовознавстві. Наукова діяльність Ф.де Соссюра</p> <p style="text-align: center;">Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лінгвістична теорія Ф. де Соссюра: <ul style="list-style-type: none"> • Життєвий і творчий шлях, джерела концепції; 	2

	<ul style="list-style-type: none"> • Теорія мови і мовлення, синхронії і діячронії, статички і динаміки, зовнішньої і внутрішньої лінгвістики; • Системний характер мови та її знакова природа в концепції Ф. де Соссюра; • Учення про фонему. <p>2.Значення концепції Ф. де Соссюра в історії розвитку лінгвістичної думки. Женевська і Паризька лінгвістичні школи: Ш.Баллі, А.Мейсе, А.Сеше.</p> <p>комендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
12.	<p>Тема: Структуралізм і генеративізм. Неогумбольдтіанство</p> <p>Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови виникнення структуралізму. 2. Празький лінгвістичний гурток. 3. Копенгагенська школа структуралізму (гloseматика). 4. Американський структуралізм (дескриптивізм). 5. Сутність генеративної лінгвістики. 6. Генеративна граматики Н.Хомського. 7. Модифікація ідей генеративізму в 70-90-ті роки ХХ ст. <p>комендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	4
13.	<p>Тема: Мовознавство періоду 20-х–80-х років ХХ ст.</p> <p>Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мовознавство 20-40-х років ХХ ст. 2. Мовознавство 50-80-х років ХХ ст. 3. Українське мовознавство 20-80-х років ХХ ст. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	0
14.	<p>Тема: Мовознавство на сучасному етапі</p> <p>Зміст лекції:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Когнітивна лінгвістика. Становлення когнітології, її завдання. Предмет когнітивної лінгвістики, її проблематика. Питання про методи когнітивної лінгвістики. 2. Загальні принципи когнітивної лінгвістики. Теорії когнітивізму: теорія категоризації, ментальних репрезентацій. Поняття „концепту”. Ідеологізована когнітивна модель. Концептуальна система. Поняття фрейму. Конструкційна граматики. 3. Функціональна лінгвістика, її виникнення та основні принципи. Поняття функціонально-семантичного поля. 4. Лінгвістика тексту. Поняття дискурсу. 5. Комунікативна лінгвістика. Теорія мовленнєвих актів. <p>комендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
	Усього годин	18

Зміст практичних занять

№ п/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
	Модуль 1. Теорія мови	
1.	<p>Тема: Теорія мовознавства</p> <p>Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт і основні проблеми мовознавства. Мовознавство в системі наук. 2. Прикладна лінгвістика. 	1

	<p>3. Знакова природа мови. Поняття про знак і знакову систему мови. Типологія знаків.</p> <p>4. Структура знака. Специфіка мовного знака. Своєрідність мови як знакової системи.</p> <p>5. Знаковість і одиниці мови. Мова і несловесні форми спілкування.</p> <p>6. Мова і свідомість. Мова і мислення.</p> <p>7. Мова і мовлення.</p> <p>8. Мова і суспільство.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самопідготовки:</p> <p>1. Опрацювати теоретичний матеріал, доповнити конспекти лекцій.</p> <p>2. Вивчити визначення термінів.</p> <p>3. Підготувати лінгвістичні повідомлення про зв'язок мовознавства з іншими науками.</p> <p>4. Проаналізувати мовну ситуацію та національно-мовну політику в Україні в часи тоталітарного режиму і на сучасному етапі.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
2.	<p style="text-align: center;">Тема: Система і структура мови</p> <p style="text-align: center;">Теоретичні питання:</p> <p>1. Структура і система мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями. Структура мови.</p> <p>2. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма.</p> <p>3. Фонологічна система мови. Фонологія. Поняття фонем. Фонема в парадигматиці і синтагматиці. Фонологічні школи.</p> <p>4. Граматична система мови. Граматичне значення. Граматична категорія.</p> <p>5. Морфологічний рівень. Поняття морфем. Частини мови.</p> <p>6. Синтаксичний рівень. Сучасні теорії речення.</p> <p>7. Лексико-семантична система мови.</p> <p>8. Проміжні рівні мови.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самопідготовки:</p> <p>1. Вивчити теоретичний матеріал за рекомендованими джерелами.</p> <p>2. Записати визначення поданих термінів і вивчити їх.</p> <p>3. Опрацювати теми, винесені на самостійне вивчення. Виконати завдання, подані в методичних рекомендаціях до них.</p> <p>4. Підготуватися до тематичного тестування.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	1
	Модуль 2. Історія мовознавства	
3.	<p style="text-align: center;">Тема: Порівняльно-історичне та загальне мовознавство.</p> <p style="text-align: center;">Лінгвістична концепція В. фон Гумбольдта.</p> <p style="text-align: center;">Теоретичні питання:</p> <p>1. Культурно-історичні передумови виникнення порівняльно-історичного методу.</p> <p>2. Лінгвістичні концепції Ф.Боппа, Р.Раска, Я.Грімма.</p> <p>3. Слов'янське порівняльно-історичне мовознавство.</p> <p>4. Проблеми загального мовознавства XVIII – поч. XIX ст.</p> <p>5. Концепція мови В. фон Гумбольдта.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самопідготовки:</p> <p>1. Опрацювати теоретичний матеріал, доповнити конспекти лекцій.</p>	4

	<p>2. Вивчити за матеріалами лекцій та рекомендованими джерелами теоретичний матеріал про зародження мовознавчої науки в античний період, середні віки та епоху Відродження. Підготуватися до самостійної роботи.</p> <p>3. Підготувати лінгвістичні повідомлення про наукову діяльність Ф.Боппа, Я. Грімма, Р.Раска.</p> <p>4. Підготувати реферат на тему: «Концепція мови В. фон Гумбольдта».</p> <p>5. Укласти картки-персоналії (Ф.Бопп, Р.Раск, Я.Грімм, В. фон Гумбольдт) та узагальнювальну таблицю „Порівняльно-історичне мовознавство”.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
4.	<p>Тема: Основні напрями у мовознавстві другої половини XIX ст.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <p>1. Натуралістичний напрям у мовознавстві. Лінгвістична концепція А. Шлейхера. Учення Й. Шмідта.</p> <p>2. Психологічна школа в мовознавстві. Г.Штейнталь як один із засновників лінгвістичного психологізму. Лінгвістичні концепції В.Вундта і В.Вітні.</p> <p>3. Психологічний напрям у вітчизняному мовознавстві. Місце Харківської лінгвістичної школи в історії вітчизняного і світового мовознавства.</p> <p>4. Лінгвістична концепція О.О.Потебні.</p> <p>5. Молодограматичний напрямок у мовознавстві. Витоки школи, основні ідеї, найважливіші праці.</p> <p>6. Лінгвістична діяльність П.Ф. Фортунатова.</p> <p>Завдання для самопідготовки</p> <p>1. Опрацювати теоретичний матеріал за рекомендованою літературою, доповнити конспекти лекцій та скласти опорні конспекти відповіді на питання, що виносилися на самостійне вивчення.</p> <p>2. Підготувати реферат на тему «Лінгвістична діяльність О.О.Потебні»:</p> <p>3. Скласти узагальнювальні таблиці „Натуралізм”, „Психологізм”, „Молодограматизм”, „Харківська лінгвістична школа”.</p> <p>4. Підготувати опорні картки-персоналії таких дослідників: А.Шлейхер, М.Мюллер, Г.Штейнталь, В.Вунд, В.Вітні, О.О.Потебня, П.Ф.Фортунатов.</p> <p>5. Записати до словничків визначення поданих основних понять теми і вивчити їх.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
5.	<p>Тема: Мовознавство наприкінці XIX – початку XX ст.</p> <p>Теоретичні питання:</p> <p>1. Критика молодограматизму. Нові лінгвістичні школи: Школа „слів і речей” Г.Шухардта, Школа естетичного ідеалізму К.Фослера, неолінгвістика.</p> <p>2. Казанська лінгвістична школа. Лінгвістичний доробок О.І.Бодуена де Куртене:</p> <p>3. Науковий внесок у розвиток мовознавства М.Крушевського та В.Богородицького</p> <p>4. Лінгвістичні погляди О.Шахматова.</p>	2

	<p style="text-align: center;">Завдання до самопідготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> Опрацювати теоретичний матеріал, доповнити конспекти лекцій та скласти опорний конспект відповіді на питання теми, що вивчалися самостійно. Підготувати лінгвістичні повідомлення про діяльність М.Крушевського, В.Богородицького, О.Шахматова. Підготувати реферат на тему «Лінгвістичний доробок О.І.Бодуена де Куртене». <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 5; 6; 7; 8; 12; 17.</p>	
6.	<p style="text-align: center;">Тема: Структуралізм у мовознавстві.</p> <p style="text-align: center;">Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Передумови виникнення структуралізму. Ідеї структурної лінгвістики в працях Ф. де Соссюра і І.О.Бодуена де Куртене. Празький лінгвістичний гурток, або чеська школа функціональної лінгвістики. Історія заснування (В.Матезіус, Б.Гавранек, В.Скалічка, М.Трубецької, П.Якобсон, С.Карцевський): <ul style="list-style-type: none"> Проблеми фонології й морфології. Використання ідей і методів структурної лінгвістики в граматиці, лексикології, семасіології. Питання типології мов і проблема мовних союзів. Учення празьких мовознавців про актуальне членування речення і функції мови. Функціональні стилі й культура мови. Копенгагенська школа структуралізму (глосематика). Емпіричний принцип теорії мови. Процедура лінгвістичного аналізу за Л.Єльмслевим. Фігури й функції. Мова як одна із семіотичних систем. Американський структуралізм (дескриптивна) лінгвістика. Ф.Боас, Е.Сепір, Л.Блумфільд як засновники дескриптивної лінгвістики. Предмет і об'єкт мовознавства в межах школи дескриптивної лінгвістики. Методи дескриптивного аналізу. <p style="text-align: center;">Завдання до самопідготовки</p> <ol style="list-style-type: none"> Опрацювати теоретичний матеріал. Знати сутність основних понять теми. Вивчити за лекцією та рекомендованими джерелами теоретичний матеріал про діяльність Ф. де Соссюра. Скласти картки-персоналії відомих представників структуралізму. Підготувати реферати (індивідуальна робота до ЗМ) на теми: <ul style="list-style-type: none"> Копенгагенський структуралізм (глосематика). Дескриптивна лінгвістика. Генеративізм. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
7.	<p style="text-align: center;">Тема: Мовознавство періоду 20-х–80-х років ХХ ст.</p> <p style="text-align: center;">Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> Основні напрямки в мовознавстві 20-40-х років. Ідеї соціолінгвістики в працях Р.О.Шор, В.М.Жирмунського, Є.Д.Поливанова, Б.О.Ларіна та ін. Яфетична теорія М. Я. Марра та її критика. Лінгвістична концепція В.Щерби. Теорія синтаксису, фонологічна концепція в працях московських лінгвістів. 	0

	<p>5. Типологічна концепція І.І.Мещанінова. 6. Мовознавство 50-80-х років. XX ст.. 7. Граматичне вчення про слово, вчення про стилі мови і мову художньої літератури В.Виноградова. 8. Внесок О.І.Смирницького в розвиток мовознавства.</p> <p style="text-align: center;">Завдання для самопідготовки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вивчити теоретичний матеріал. Доповнити конспекти лекцій. 2. Опрацювати теми, винесені на самостійне вивчення (див. план), виконати запропоновані завдання. 3. Скласти картки-персоналії відомих представників радянського мовознавства. 4. Підготувати реферати (завдання індивідуальної роботи до ЗМ) на такі теми: <ul style="list-style-type: none"> • Внесок О.М. Пешковського у розвиток синтаксичної теорії . • Лінгвістичне вчення Л.В.Щерби. • Типологічне вчення І.І. Мещанінова. • Мовознавчі дослідження В.В.Виноградова. • Внесок О.І. Смирницького у розв’язання загальнотеоретичних проблем. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
8.	<p style="text-align: center;">Тема: Розвиток українського мовознавства. Сучасні напрями у мовознавстві</p> <p style="text-align: center;">Теоретичні питання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Етапи розвитку українського мовознавства. Українське мовознавство XX ст.. 2. А.Кримський – основоположник української орієнталістики. 3. Л.Булаховський і розвиток україністики XX ст.. 4. Проблеми мовознавства у лінгвістичній спадщині О.Мельничука. 5. Проблеми мовознавства у спадщині І.Огієнка. 6. Лінгвістичні погляди Ю.Шевельова. 7. Когнітивна лінгвістика. Становлення когнітології, її завдання. Предмет когнітивної лінгвістики, її проблематика. Питання про методи когнітивної лінгвістики. 8. Загальні принципи когнітивної лінгвістики. Теорії когнітивізму: теорія категоризації, ментальних репрезентацій. Поняття „концепту”. Ідеологізована когнітивна модель. Концептуальна система. Поняття фрейма. 9. Функціональна лінгвістика, її виникнення та основні принципи. Поняття функціонально-семантичного поля. 10. Лінгвістика тексту. Поняття дискурсу. 11. Комуникативна лінгвістика. Теорія мовленнєвих актів. <p style="text-align: center;">Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати теоретичний матеріал, скласти опорний конспект. 2. Записати до словничків і вивчити визначення поданих термінів. 3. Скласти короткі тези відповіді на перше питання теми. 4. Підготувати реферати (індивідуальна робота до ЗМ –тематика додається). 5. Підготувати лінгвістичні повідомлення про розвиток українського мовознавства на сучасному етапі. 6. Скласти опорні картки-персоналії таких дослідників: Білецький Е.Д., Білодід І.К., Вихованець І.Р., Єрмоленко С.Я., Жовтобрюх М.А., Загнітко А. П., Ковалик І.І., Півторак Г.П., Тараненко О.О., Русанівський В.М. 	2

	Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.	
	Усього годин	18

Зміст самостійної (індивідуальної) роботи

№ тем и	Зміст самостійної (індивідуальної) роботи	Кількість годин
	Модуль 1. Теорія мови	
1.	<p>Тема 1. Мовознавство як наука Знакова природа мови Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі “Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● поняття про знак, специфічні риси мовного знака; ● невербальні засоби спілкування; ● мова і мовлення. 2. За рекомендованою літературою опрацювати такі питання: <ul style="list-style-type: none"> ● Місце мовознавства в системі наук. ● Проблеми прикладної лінгвістики. ● Мова і несловесні форми спілкування (паралінгвістика і паракінесика). 3. Повторити значення основних термінів теми. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
2.	<p>Тема 2. Мова і мислення. Мова і мовлення Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі „Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● діалектична єдність мови і мислення; ● взаємозв’язок мови і мовлення; 2. Повторити значення основних термінів теми. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	2
3.	<p style="text-align: center;">Тема 3: Структура мови 3.1. Фонологічна система мови Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі „Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● ознаки і функції фонем; ● інваріант фонем та алофони. 2. Записати до лінгвістичних словничків і вивчити визначення основних термінів теми. 3. Опрацювати за рекомендованою літературою теоретичний матеріал, скласти опорний конспект. <p style="text-align: center;">3.2. Тема : Граматична система мови. Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі „Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● Граматика. Граматичне значення, його типи. Способи і засоби вираження граматичних значень. ● Граматична категорія. 	4

	<ul style="list-style-type: none"> ● Поняття морфеми. Типи морфем. <ol style="list-style-type: none"> 2. Записати до лінгвістичних словничків і вивчити визначення основних термінів теми. 3. Опрацювати за рекомендованою літературою теоретичний матеріал, скласти опорний конспект. <p style="text-align: center;">3.3. Тема: Лексико-семантична система мови Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі „Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● Слово, його ознаки та функції. ● Лексико-семантичні категорії: синоніми, антоніми, гіпоніми, гіпероніми, полісемія. 2. За рекомендованою літературою опрацювати теоретичний матеріал і скласти опорний конспект. 3. Записати до словничків визначення основних термінів теми і вивчити їх. <p style="text-align: center;">3.4.Тема: Проміжні рівні мови. Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Записати до лінгвістичних словничків і вивчити визначення основних термінів теми. 2. Опрацювати за рекомендованою літературою теоретичний матеріал, скласти опорний конспект. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
4	<p style="text-align: center;">Тема 4. Мова і суспільство. Мова як конкретно-історична категорія Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. За рекомендованою літературою опрацювати такі питання: <ul style="list-style-type: none"> ● Соціолінгвістика та її основні поняття. ● Основні функції мови; ● Форми існування мови в суспільстві. Літературна мова як головна форма загальнонародної мови. ● Мовна ситуація: кількісні, якісні й оцінні критерії. Типи мовних ситуацій. ● Проблеми мовної політики. Питання про національно-мовну політику ● Інтерлінгвістика <ul style="list-style-type: none"> ● Синхронія і діахронія. ● Зовнішні причини мовних змін. ● Мовні контакти. 2. Повторити визначення основних термінів теми. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	8
	Модуль 2. Методи дослідження мови	
5	<p style="text-align: center;">Тема 5: Методи дослідження мови Завдання до самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Повторити питання, які розглядалися в курсі „Вступ до мовознавства”: <ul style="list-style-type: none"> ● поняття про метод; ● загальнонаукові методи дослідження мови: індукція та дедукція. 	6

	<p>2. Опрацювати теоретичний матеріал за рекомендованою літературою, скласти поширений або опорний конспект.</p> <p>3. Заповнити узагальнювальну таблицю</p> <p>4. Записати до лінгвістичних словничків і вивчити визначення термінів.</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	
	Модуль 3. Історія мовознавства	
6.	<p>Тема: Історія лінгвістичної думки до XIX ст. Лінгвістичні погляди Вільгельма фон Гумбольдта.</p> <p>Завдання до самостійної роботи:</p> <p>1. Поширити конспекти лекцій, опрацювавши рекомендовану літературу.</p> <p>2. Самостійно опрацювати такі питання і підготувати лінгвістичні повідомлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Арабське мовознавство. ● Вивчення живих мов. Поява універсальних граматики. Граматика Пор-Рояля. <p>3. Підготувати реферат на тему «Концепція мови В. фон Гумбольдта».</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	12
7.	<p>Тема: Мовознавство другої половини XIX ст. Психологічний напрям у мовознавстві. Харківська лінгвістична школа. О. Потебня</p> <p>Завдання до самостійної роботи:</p> <p>1. Опрацювати теоретичний матеріал за рекомендованою літературою, доповнити конспекти лекцій.</p> <p>2. Самостійно розглянути такі питання:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Натуралістичні погляди Моріца Раппа, Макса Мюллера, Вільяма Уїтні. ● «Теорія хвиль» Й.Шмідта. ● Логіко-граматичний напрям у мовознавстві. Лінгвістичні погляди Ф.І. Буслаєва. <p>3. Скласти картки-персоналії представників натуралізму, логіко-граматичного напрямку та узагальнювальні таблиці лінгвістичних напрямів розглядуваного періоду.</p> <p>4. Виділити основні лінгвістичні терміни лінгвістичної теорії О.О. Потебні та подати їх трактування ученим і в сучасній науці.</p> <p>5. Підготувати реферат на тему «Лінгвістична діяльність О.О.Потебні».</p> <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	12

8.	<p>Тема: Пошуки нового підходу до вивчення мови наприкінці XIX - на початку XX ст. Соціологізм у мовознавстві. Наукова діяльність Ф. де Соссюра. Генеративізм та неогумбольдтіанство</p> <p>Завдання для самостійної роботи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати теоретичний матеріал, доповнити конспекти лекцій та скласти опорний конспект відповіді на питання теми, що вивчалися самостійно. 2. Підготувати реферат про лінгвістичну діяльність І.О. Бодуена де Куртене. 3. Підготувати лінгвістичні повідомлення про лінгвістичну діяльність М.Крушевського та В.Богородицького. 4. Підготувати реферат про лінгвістичну діяльність Ф.де Соссюра. 5. Написати письмове міркування; „У чому полягає новизна теорії Ф.де Соссюра та його вплив на мовознавство XX ст.“ 6. Скласти узагальнювальну таблицю „Соціологізм” та картки-персоналії Ш. Баллі, А.Мейє, А.Сеше. 7. Ознайомитися із тлумаченням основних понять теми представниками соціологічного напрямку і з’ясувати їх трактування у сучасному мовознавстві. 8. Напишіть лінгвістичне міркування на тему: „Вплив теорії Н.Хомського на розвиток мовознавства у другій половині XX ст.” 9. Розкрийте сильні і слабкі сторони гіпотези лінгвальної відносності Сепіра-Уорфа. 10. Складіть картки-персоналії Л.Вайсгерберга, Ф.Боаса, Е.Сепіра, Б.Уорфа. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	6
9	<p>Тема: Історія українського мовознавства. Мовознавство на сучасному етапі</p> <p>Завдання для самостійної роботи</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Опрацювати теоретичний матеріал. 2. Скласти короткі тези відповіді на перше питання теми. 3. Підготувати реферати про діяльність А.Кримського, Л.Булаховського, О.Мельничука, І.Огієнка, Ю.Шевельова. 4. Підготувати лінгвістичні повідомлення про розвиток українського мовознавства на сучасному етапі. 5. Скласти опорні картки-персоналії таких дослідників: Білецький Е.Д., Білодід І.К., Вихованець І.Р., Єрмоленко С.Я., Жовтобрюх М.А., Загнітко А. П., Ковалик І.І., Півторак Г.П., Тараненко О.О., Русанівський В.М. <p>Рекомендована література: основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 3; 4; 5; 6; 7; 11.</p>	4
	Усього годин	54

Завершується вивчення курсу заліком.

Перелік питань для підсумкового контролю

1. Об’єкт і основні проблеми мовознавства.
2. Мовознавство в системі наук.
3. Проблематика прикладної лінгвістики.
4. Знакова природа мови. Поняття про знак і знакову систему мови. Типологія знаків.
5. Структура знака. Специфіка мовного знака.

6. Своєрідність мови як знакової системи. Знаковість і одиниці мови.
7. Мова і несловесні форми спілкування.
8. Мова і свідомість. Мова і мислення.
9. Мова і мовлення. З історії вивчення проблеми.
10. Сучасні уявлення про співвідношення мови і мовлення.
11. Мова і суспільство. Суспільна природа мови. Суспільні функції мови. Специфіка мови як суспільного явища.
12. Соціальна зумовленість мовних норм.
13. Залежність стану мови від стану суспільства.
14. Мова як найважливіша етнічна ознака Мова, нація і держава.
15. Мова і культура.
16. Соціолінгвістика. Мовна ситуація. Мовна політика.
17. Мова як явище, що історично розвивається. Обумовленість історії мови історією народу.
18. Внутрішні і зовнішні причини мовних змін.
19. Питання про прогрес у розвитку мов.
20. Структура і система мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні та ієрархічні відношення між мовними одиницями.
21. Структура мови. Мовний рівень. Загальна характеристика мовних рівнів.
22. Своєрідність системності мови. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Система і норма.
23. Фонологія. Поняття фонем. Функції фонем.
24. Фонем в парадигматиці й синтагматиці. Диференційні та інтегральні ознаки фонем. Сильні і слабкі позиції фонем.
25. Поняття фонологічної системи. Система фонемних опозицій. Одномірні й багатомірні опозиції. Привативні, градуальні, еквіполентні й корелятивні опозиції.
26. Фонологічні школи.
27. Граматика. Граматичне значення. Граматичні категорії.
28. Морфологічний рівень мови. Поняття морфем.
29. Частини мови. Проблема виділення частин мови у мовознавстві.
30. Синтаксичний рівень мови. Проблеми синтаксису. Синтаксичні одиниці.
31. Сучасні теорії речення. Речення і висловлення. Структурна і функціональна характеристика речення.
32. Актуальне членування речення.
33. Поняття лексико-семантичної системи.
34. Парадигматичні відношення у лексиці. Лексико-семантичне поле. Структура лексико-семантичного поля. Лексико-семантична група.
35. Лексико-семантичні категорії. Синоніми, антоніми, полісемія, омонімія, гіпероніми, гіпоніми.
36. Синтагматичні відношення в лексиці. Сполучуваність слова. Слово і контекст.
37. Епідигматичні відношення в лексиці..
38. Морфонологічний проміжний рівень мови. Морфонологія. Поняття морфем.
39. Словотвірний проміжний рівень мови. Словотвір. Словотвірна система. Словотвірна мотивація. Словотвірна похідність. Словотвірне гніздо і словотвірний тип. Дериваційне значення. Способи словотвору.
40. Фразеологічний проміжний рівень мови. Фразеологія. Поняття фразеологізму. Семантична класифікація фразеологізмів.
41. Проблеми системності фразеології. Полісемія і омонімія фразеологізмів. Синонімічні та антонімічні відношення у фразеології.
42. Періодизація історії мовознавства. Мовознавство в Давній Індії, Греції та Римі. Давнє арабське мовознавство.
43. Європейське мовознавство середніх віків і епохи Відродження.
44. Передумови виникнення порівняльно-історичного мовознавства. Основоположники порівняльного мовознавства. Лінгвістичні концепції Ф.Боппа, Р.Раска, Я.Грімма.
45. Слов'янське порівняльно-історичне мовознавство.

46. Концепція мови В. фон Гумбольдта. Філософські основи лінгвістичної концепції В.Гумбольдта.
47. Погляди В.фон Гумбольдта на сутність мови.
48. Учення В.фон Гумбольдта про форму мови.
49. Проблема співвідношення мови і мислення у лінгвістичній концепції В.фон Гумбольдта..
50. Учення В.фон Гумбольдта про походження і розвиток мови. Морфологічна класифікація мов.
51. Принцип антиномічності В.фон Гумбольдта як метод опису мови.
52. Натуралістичний напрям у мовознавстві. Лінгвістична концепція А. Шлейхера. Учення Й. Шмідта.
53. Логіко-граматичний напрям у мовознавстві. Внесок Ф.І.Буслаєва у розвиток світового і вітчизняного мовознавства.
54. Психологічна школа в мовознавстві. Г.Штейнталь як один із засновників лінгвістичного психологізму. Лінгвістичні концепції В.Вундта і В.Вітні.
55. Місце Харківської лінгвістичної школи в історії вітчизняного і світового мовознавства.
56. Лінгвістична концепція О.О.Потебні. Життєвий і творчий шлях; філософські основи лінгвістичної концепції О. О. Потебні.
57. О. О. Потебня про мову і мислення.
58. Вчення О.О.Потебні про внутрішню форму слова, ближче і даліше значення слова
59. Внесок О.О. Потебні в граматичну теорію мови.
60. Проблема мови і нації в лінгвістичній концепції О.О. Потебні.
61. Молодограматичний напрям у мовознавстві. Витоки школи, основні ідеї, найважливіші праці.
62. Школа “слів і речей”.
63. Школа естетичного ідеалізму.
64. Неолінгвістика.
65. Лінгвістичний доробок О.І.Бодуена де Куртене. Життєвий і творчий шлях; філософські погляди І.О. Бодуена де Куртене. Проблема взаємозв’язку мови і мовлення.
66. Учення І.О. Бодуена де Куртене про системний характер мови та її знаковість.
67. Дослідження І.О. Бодуена де Куртене у галузі фонетики.
68. Типологічні дослідження І.О. Бодуена де Куртене.
69. Науковий внесок у розвиток мовознавства М.Крушевського та В.Богородицького.
70. Лінгвістичні погляди О. Шахматова.
71. Соціологічний напрям.
72. Лінгвістична теорія Ф. де Соссюра. Життєвий і творчий шлях, джерела концепції. Теорія мови і мовлення, синхронії і діахронії, статичності і динаміки, зовнішньої і внутрішньої лінгвістики.
73. Системний характер мови та її знакова природа в концепції Ф. де Соссюра. Учення про фонему.
74. Значення концепції Ф. де Соссюра в історії розвитку лінгвістичної думки. Женевська і Паризька лінгвістичні школи: Ш.Баллі, А.Мейє, А.Сеше.
75. Передумови виникнення структуралізму. Школи структуралізму.
76. Празький лінгвістичний гурток.
77. Копенгагенська школа.
78. Американський структуралізм.
79. Сутність генеративної лінгвістики.
80. Мовознавство в СРСР 20-40-х років ХХ ст.
81. Мовознавство в СРСР 50-80-х років ХХ ст.
82. Українське мовознавство 20-80-х років ХХ ст.
83. А.Кримський – основоположник української орієнталістики.
84. Л.Булаховський і розвиток україністики ХХ ст.
85. Проблеми мовознавства у лінгвістичній спадщині О. Мельничука.
86. Проблеми мовознавства у спадщині І. Огієнка.
87. Лінгвістичні погляди Ю. Шевельова.

88. Сучасне українське мовознавство.
89. Когнітивна лінгвістика.
90. Функціональна лінгвістика.
91. Лінгвістика тексту.
92. Комунікативна лінгвістика.
93. Поняття про методи наукового дослідження.
94. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу.
95. Описовий метод.
96. Порівняльно-історичний метод.
97. Метод лінгвістичної географії.
98. Зіставний метод.
99. Структурний метод.
100. Соціолінгвістичні методи дослідження мови.
101. Психологічні методи у мовознавстві.
102. Застосування математичних методів у мовознавстві.

**Система оцінювання (критерії оцінювання та шкала оцінювання)
з дисципліни «Загальне мовознавство»**

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F) (Таблиця 1).

**Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
з курсу «Загальне мовознавство»**

Таблиця 1

Оцінка ECTS	Сума балів за 100 бальною шкалою	Рівні навчальних досягнень студентів	Критерії
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	Здобувач вищої освіти уповні оволодів запропонованим у курсі матеріалом. Його відповідь аргументована й відзначається логічністю, вичерпністю викладу, зв'язністю, послідовністю. Теоретичні положення підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти вільно володіє науковою термінологією. Студент творчо працює на практичних заняттях, бере активну участь у колективних обговореннях проблем. Він виконав усі завдання, винесені на самостійне опрацювання.
	100		
	99		
	98		
	97		
	96		
	95		
	94		
	93		
	92		
91			
90			
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження	Здобувач вищої освіти оволодів понад 90% запропонованого в курсі матеріалу. Його відповідь аргументована й відзначається логічністю, вичерпністю викладу, зв'язністю, послідовністю. Теоретичні положення підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти на достатньому рівні володіє науковою термінологією. Студент активно працює на практичних заняттях, бере участь у колективних обговореннях проблем. Він виконав понад 90% завдань, винесених на самостійне опрацювання.
	89		
	88		
	87		
	86		
	85		
	84		
	83		
82			

C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутих вмінь і навичками	Здобувач вищої освіти оволодів понад 80% запропонованого в курсі матеріалу. Його відповідь переважно аргументована й відзначається логічністю, вичерпністю викладу, зв'язністю, послідовністю. Теоретичні положення підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти на достатньому рівні володіє науковою термінологією. Студент активний на практичних заняттях, бере участь у колективних обговореннях проблем. Він виконав понад 80 % завдань, винесених на самостійне опрацювання.
	81		
	80		
	79		
	78		
	77		
	76		
75			
74			
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вмінь і навичками	Студент оволодів понад 60% запропонованого в курсі матеріалу, але його знання мають несистемний характер. Відповідь є неповною і недостатньо аргументованою. Теоретичні положення не завжди підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти на середньому рівні володіє термінологією з дисципліни. Він виконує роботу під керівництвом викладача, але під час виконання різної складності завдань за зразком (інструкцією) припускається помилок. Здобувач вищої освіти виконав понад 60% завдань, винесених на самостійне опрацювання.
	73		
	72		
	71		
	70		
	69		
	68		
	67		
	66		
	65		
64			
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вмінь і навичками визначається нижчим за середній	Студент оволодів понад 50% запропонованого в курсі матеріалу, але його знання мають несистемний характер. Відповідь є неповною і недостатньо аргументованою. Теоретичні положення інколи підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти володіє близько половини термінів із дисципліни. Він виконує роботу переважно під керівництвом викладача, але під час виконання різної складності завдань за зразком (інструкцією) припускається помилок. Здобувач вищої освіти виконав понад 50% завдань, винесених на самостійне опрацювання.
	63		
	62		
	61		
	60		
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вмінь без додаткових занять з дисципліни	Студент оволодів понад 40% запропонованого в курсі матеріалу. Його знання мають фрагментарний характер. Відповідь є частковою і здебільшого неаргументованою. Теоретичні положення майже не підкріплюються конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти володіє деякими термінами з дисципліни. Він виконує роботу переважно під керівництвом викладача, але під час виконання різної складності завдань за зразком (інструкцією) припускається багатьох помилок. Здобувач вищої освіти виконав понад 40% завдань, винесених на самостійне опрацювання.

F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом. Відповідь переважно неправильна і неаргументована. Теоретичні положення не може підкріпити конкретними прикладами. Здобувач вищої освіти не володіє термінологією з дисципліни. Під час виконання навіть елементарних завдань за зразком (інструкцією) припускається багатьох помилок. Здобувач вищої освіти виконав до 40% завдань, винесених на самостійне опрацювання.
---	------	---	---

Загальний підсумковий бал із дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою з дисципліни, і виставляється у відомість обліку успішності, індивідуальний навчальний план студента та/або залікову книжку за двома шкалами оцінювання: 100-бальною і ECTS.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни – 100 балів. Підсумкова оцінка є сумою балів, які отримує студент за поточну роботу на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, модульний контроль.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни «Загальне мовознавство»

Таблиця 2

Практичні заняття	Самостійна робота	Модульний контроль	Залік
Максимальна кількість балів – 45	Максимальна кількість балів – 45	Максимальна кількість балів – 10	0

ПЗ № 1	П 3 № 2	П 3 № 3	П 3 № 4	П 3 № 5	П 3 № 6	ПЗ № 7	П 3 № 8	П 3 № 9	С Р № 1	СР № 2	С Р № 3	СР № 4	СР № 5	СР № 6	С Р № 7	С Р № 8	С Р № 9	МК № 1	М К № 2		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	0

Шкала оцінювання навчальних досягнень студентів на практичному занятті

Бали	Рівні навчальних досягнень студентів
5	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями (не менше 90%).
4	Достатній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичкам (не менше 70-80%).
3	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками (на менше 50-60%).
2	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній (не менше 30-40%).

1	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, практичними вміннями й навичками (не менше 10-20%).
---	---

Шкала оцінювання самостійної / контрольної роботи

Бали	Рівні навчальних досягнень студентів
5	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями (не менше 90%).
4	Достатній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичкам (не менше 70-80%).
3	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками (на менше 50-60%).
2	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній (не менше 30-40%).
1	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, практичними вміннями й навичками (не менше 10-20%).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Габідулліна А. Р., Колесніченко О. Л. Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б.І. Маторіна, 2019. 322 с.
2. Загальне мовознавство. Навчально-методичний посібник / уклад. Т. О. Лелека. Кропивницький, 2022. 198 с.
3. Загальне мовознавство: навчально-методичний посібник для самостійної роботи для студентів 1 курсу денної та заочної форм навчання спеціальності 014 «Середня освіта» предметної спеціальності «Українська мова і література» освітньої програми «Українська мова і література» / Уклад. В.Ф. Баньої. Ужгород: Рік-У, 2022. 72 с.
4. Загнітко А. Теорії сучасних лінгвістичних вчень: навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори», 2019. 528 с.
5. Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи / редкол. : О. М. Ільченко (голов. ред.) та ін. Київ, 2019. 112 с.

Додаткова:

1. Бевзенко С.П. Історія українського мовознавства. Історія вивчення української мови. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000578
2. Ганич Д.І., Олійник І.С. Словник лінгвістичних термінів. URL : <https://ru.scribd.com/document/669808164/%D0%93%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%94-%D0%86-%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%9B%D1%96%D0%BD%D0%B3%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BC%D1%96%D0%BD%D1%96%D0%B2>
3. Дорошенко С.І. Загальне мовознавство: навч. посібник. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000590
4. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник / уклад. І. С. Гонца. URL : <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/6872/1/Posibnyk.%20Sagalne%20mowosnawctwo.P DF>

5. Зеленько А. С. Загальне мовознавство : навч. посібник. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk763292.pdf>
6. Івашин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. URL : https://shron1.chtyvo.org.ua/Ivanyshyn_Vasyl/Mova_i_natsiia.pdf?PHPSESSID=hkao2bf12e2m5blbhuigfcq9i6
7. Кочерган М.П. Загальне мовознавство: підручник. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0000311
8. Масенко Л.Т. Мова і політика. URL : <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f92cfbd9-779b-4b96-8125-e20d363efee9/content>
9. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Давкілля-Київ, 2016. 716 с.
10. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики. URL : https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0001595
11. Тищенко К. Основи мовознавства: системний підручник. URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Tyschenko_Kostiantyn/Osnovy_movoznavstva_Systemnyi_pidruchnyk/
12. Українська мова : енциклопедія. URL : <https://archive.org/details/UkrMovEnts>

Іноземні джерела

1. Evans V. Cognitive linguistics : An Introduction. Edinburgh : Edinburgh University Press, 2016. 830 p.
2. Grosz B.J., SparckJ. K., and Webber B.L. Readings in Natural Language Processing. Los Altos, 2016. 468 p.

Електронні ресурси

1. Інститут славістики Львівського національного університету імені Івана Франка. URL : <https://institutes.lnu.edu.ua/slavonic-studies/> -
2. Інститут славістики Словацької академії наук. URL : <http://www.slavu.sav.sk/>
3. Інститут славістики філософського факультету Масарикового університету в Брно. URL : <https://slavistika.phil.muni.cz/> -
4. Інститут славістики Чеської академії наук. URL : <http://www.slu.cas.cz/> Slovanský ústav AV ČR
5. Лінгвістичний портал. URL : <http://www.mova.info/>
6. Мова – ДНК нації. URL: <https://ukr-mova.in.ua>
7. Нова Мова. Проект розвитку української мови. URL : <http://www.novamova.com.ua>
8. Словник української мови. Академічний тлумачний словник URL : <http://sum.in.ua/>
9. Словники України online: словозміна, синонімія, фразеологія. URL : <http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
10. Українська мова. Енциклопедія. URL : <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um.htm>
11. Український лінгвістичний портал. URL : <http://www.ulif.org.ua>
12. Уроки державної мови. URL : <http://www.mova.kreschatic.kiev.ua>

